

Φιλική Εταιρεία, Αλέξανδρος Υψηλάντης και τα αναρχικά Κινήματα για Ελευθερία και Αυτοδιάθεση – σύμμαχοι και διώκτες

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ, Οικονομολόγος - Ιστορικός Ερευνητής
Email: alex.stefanids@emescO.gr

Η Αναγέννηση στην Ευρώπη που ξεκίνησε στα μέσα του 15ου αιώνα στις Ιταλικές πόλεις του βορά της Ιταλικής χερσονήσου, επηρέασε σύντομα τη γειτονική Γαλλία και διαχύθηκε τους επόμενους δύο αιώνες στη Γερμανία, στις Κάτω χώρες καθώς και στην Αγγλία.

Με την πτώση της Κωνσταντινούπολης η έξοδος των Βυζαντινών φιλοσόφων προς τη Δύση, μετέφερε συμπληρωματικά μέρος της Αρχαίας Ελληνικής παιδείας και φιλοσοφίας μαζί με την κουλτούρα και τη σκέψη του Βυζαντίου, συνεισφέροντας στην πνευματική της αναγέννηση

Κύριοι εκπρόσωποι ήταν ο Πλήθων Γεμιστός, Βησσαρίων, Γεώργιο Τραπεζούντιος κ.α

Η Αναγέννηση δεν έφερε μόνο την εκπληκτική άνθηση στις τέχνες, ξεφεύγοντας από τη συντηρητική θρησκευτική παράδοση, αλλά και μία φιλελεύθερη ανθρωπιστική σκέψη μέσα από νέες φιλοσοφικές προτάσεις, περί ορθού λόγου, Descartes, Bacon, Leibnitz, Locke, Spinoza κ.α.

Ταυτόχρονα έχουμε μία τεράστια ανάπτυξη θετικών επιστημών με πειραματικές αποδείξεις και αμφισβήτηση Newton, Galileo, Κοπέρνικου..

Η αντίδραση Θρησκείας και Αρχών ήταν λυσσαλέα, η διαπάλη αυτή διήρκεσε τουλάχιστον για ένα αιώνα.

Ο 18ος αιώνας που θα διαδεχθεί τις κατακτήσεις της αναγέννησης θα ονομασθεί αιώνας του Διαφωτισμού και της αφύπνισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μετά από μακροχρόνιες απολυταρχικές και φεουδαρχικές διακυβερνήσεις, φάνηκαν οι πρώτες οργανωμένες προσπάθειες και το αίτημα για την αλλαγή της απάνθρωπης διακυβέρνησης και εκμετάλλευσης των λαών. Εκτός όμως από την απολυταρχία είχαμε και τις μακροχρόνιες κατακτήσεις των Οθωμανών στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, που ξεκίνησαν μετά τη μάχη του Κοσσυφοπεδίου (6/1389) και την Άλωση της Κωνσταντινούπολης. Αυτή η *ατελείωτη νύχτα* γέννησε τα απελευθερωτικά επαναστατικά κινήματα, με προεξάρχουσα την Ελληνική επανάσταση.

Έτσι γεννήθηκε και ο *εταιρισμός*. Με το πρόσχημα συντεχνιών, συντροφιών, πολιτιστικών και μορφωτικών συλλόγων άρχισαν να ιδρύονται μυστικές εταιρείες με σκοπό τη μετάδοση των νέων φιλελεύθερων ιδεών και τη σταδιακή διεκδίκηση πολιτικών Δικαιωμάτων. Οι εταιρείες αυτές δίδαξαν τις φιλοσοφικές σκέψεις

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

των μεγάλων φιλοσόφων του 18ου αιώνα , ανέπτυξαν την κριτική σκέψη, χρησιμοποίησαν την προτροπή του Kant *sapere aude* – *τόλμα να γνωρίζεις* και έκαναν πράξη τις ιδέες.

Ο Διαφωτισμός διαχώρισε τη στάση του από τη Βιβλική και Χριστιανική εξήγηση περί δημιουργίας του κόσμου και πρότεινε την έρευνα της επιστήμης και την αναζήτηση της αλήθειας όχι με μεταφυσικές και δογματισμούς. Όλα ήταν ανοιχτά αναμένοντας μία επαλήθευση και απόδειξη. Όμως ο Διαφωτισμός δεν παρέμεινε μόνο σε μία θεωρητική και πνευματική στάση, πρότεινε και δράση, έκανε τη σκέψη πράξη μέσα από επαναστατικές τακτικές και λύσεις. Και η ιστορία ξεκίνησε με την Αμερικανική και Γαλλική επανάσταση που απετέλεσαν το σύμβολο και την ελπίδα για το μέλλον όλων των υποδούλων λαών. Αυτή η ιδέα εκφράστηκε με το τρίπτυχο Ελευθερία - Ισότητα – Αδελφότης.

Μέσα λοιπόν σ' αυτό το νέο πλαίσιο που έφερε ο Διαφωτισμός και τη ρευστή κατάσταση της αμφισβήτησης και της αφύπνισης , θα εξετάσουμε την επίδραση που είχε στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, τη Βαλκανική, ο Διαφωτισμός.

Ήδη κυρίαρχη και ισχυρή δύναμις της εποχής ήταν η Οθωμανική αυτοκρατορία, μία απολυταρχική δύναμις που ήλεγχε μια τεράστια περιοχή και που διαδέχτηκε τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Η μακροχρόνια κυριαρχία της βασίστηκε στην ανεκτικότητα και στην ελεύθερη άσκηση της θρησκευτικής πίστης των υπηκόων της. Παράλληλα χρησιμοποίησε ντόπιους προκρίτους για την είσπραξη και απόδοση των φόρων , ένοπλα σώματα για την τήρηση της τάξης, όχι κατ' ανάγκη Οθωμανούς. Τον 18ο αιώνα άρχισε να χρησιμοποιεί κυρίως Έλληνες μορφωμένους και πολύγλωσσους ως συμβούλους και μεταφραστές, αυτοί κυρίως ήταν από παλιές βυζαντινές οικογένειες αριστοκράτες κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης, οι αποκαλούμενοι Φαναριώτες.

Ονομαστές θα μείνουν στην ιστορία οι οικογένειες των Γκίκα, Μαυροκορδάτων, Υψηλαντών, Καρατζάδων, Μαυρογένιδων κ.α που διορίστηκαν κατ' ευθείαν από τον Σουλτάνο, ως οσποδάροι – ηγεμόνες στις επαρχίες της Μολδοβλαχίας και αλλού.

Φαναριώτες και έμποροι, Έλληνες της διασποράς, σπούδαζαν, βίωναν και παρακολουθούσαν από κοντά τα φιλελεύθερα μηνύματα της εποχής.

Ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός που έπαιξε τεράστια σημασία στην πορεία αφύπνισης του Ελληνισμού, ήταν η Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή

1774, μεταξύ της νικήτριας Ρωσίας και ηττημένης Τουρκίας, όπου προβλεπόταν η προστασία των χριστιανών υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Χάρη σαυτήν την ομπρέλα προστασίας, οι Έλληνες ανέπτυξαν ένα ναυτικό εμπορικό στόλο, πλούτισαν και ταξίδεψαν ξεφεύγοντας από τη μιζέρια της

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

σκλαβιάς τους. Η συγκυρία ήταν καθοριστική για τη πορεία προς την απελευθέρωση.

Η πρόσβαση έγινε πλέον εύκολη προς τα σημαντικότερα πνευματικά κέντρα της εποχής που ήταν διάσπαρτα στην Βόρεια Ιταλία, Βενετία, Πάδοβα, Πίζα, Λιβόρνο, στη Γαλλία το Παρίσι και η Μασσαλία, η Βιέννη της Αυστρίας και πολλές πόλεις των Γερμανικών κρατιδίων, Λειψία, Νυρεμβέργη, Hof, Furth κ.α. Οι Έλληνες της διασποράς εντασσόντουσαν σε εταιρείες θέλοντας να ανέβουν κοινωνικά και να μην αισθάνονταν παρίες. Ταυτόχρονα όμως τα επαναστατικά μηνύματα ερχόντουσαν από παντού. Η φιλοσοφική σκέψη των Γάλλων κοινωνιστών Montesquieu, J.J.Rousseau, Diderot, Voltaire κ.α διαμόρφωνε πλέον μία νέα επαναστατική δυναμική. Έτσι γυρνώντας στην πατρίδα μετέφεραν το πνεύμα της αλλαγής και της ελευθερίας. Όλοι αυτοί όμως δεν είχαν τη δυνατότητα ελεύθερης διακήρυξης των ιδεών τους γι' αυτό ίδρυσαν ή προσχωρούσαν σε μυστικές εταιρείες. Οι σοβαρότερες απ' αυτές ήταν τεκτονογενείς. Ήδη ο τεκτονισμός έκλινε 100 χρόνια λειτουργίας, ιδρ. 1717 στην Αγγλία, με πολύ γρήγορη

μετάδοση και επέκταση σχεδόν σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες. Στη συνέχεια ο Τεκτονισμός συνδέθηκε, υιοθέτησε και συμπορεύτηκε με την

φιλοσοφία του Διαφωτισμού. Το τρίπτυχο Ελευθερία – Ισότητας - Αδελφότητας μπήκε ως προμετωπίδα σε όλες τις Στοές, χώρους όπου γινόντουσαν οι συναντήσεις, η ανταλλαγή απόψεων και το κήρυγμα της ιδεολογίας, με την απαραίτητη ασφάλεια που εξασφαλιζόταν από τη γνώση μυστικών σημείων αναγνώρισης για την είσοδο στις συνεδρίες. Η τεκτονική διδασκαλία απείχε από μυστικιστές και μεταφυσικές δοξασίες.

Στις Τεκτονικές Στοές λοιπόν εύρισκαν καταφύγιο όλα τα φιλελεύθερα πνεύματα της εποχής, πράγμα που επιβεβαιώνεται και από τον αυτοπροσδιορισμό της ονομασίας των Τεκτόνων ως, Free Masons, Frei Mauer, Ελευθεροτέκτονες, αυτό αναφέρεται δίσημα, δηλαδή ως προς την ελεύθερη επιλογή να μνηθούν στον τεκτονισμό αλλά και στο κυρίαρχο πιστεύω του τεκτονισμού για την Ελευθερία.

Παράλληλα και ανεξάρτητα ο Ελλαδικός χώρος προσέφερε τους δικούς του σημαντικούς διαφωτιστές που δίδαξαν κυρίως ως Διδάσκαλοι επηρεασμένοι από τις σπουδές τους στη Δύση, από τις μεταφράσεις φιλοσοφικών συγγραμμάτων και τέλος αντλώντας από την ύψιστη αρχαία Ελληνική γραμματεία μια μοναδική κληρονομιά, που εύκολα μπορούσαν να μελετήσουν και να παρουσιάσουν στους σύγχρονους καταπιεσμένους συμπολίτες τους. Η αλήθεια όμως είναι ότι οι Έλληνες διαφωτιστές δεν παρήγαγαν πρωτογενή φιλοσοφική σκέψη.

Ονόματα....

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Οι πρώτες Στοές που έχουν διαπιστωθεί ότι λειτούργησαν στον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο, αναφέρονται στη Σμύρνη 1740 και Κωνσταντινούπολη 1747.

Λίγο αργότερα στα Ιόνια νησιά και ιδιαίτερα στην Κέρκυρα "1781" όπου αναφέρονται ιδρυμένες από άλλες μητρικές Στοές της Ιταλίας, Βερόνα, με το όνομα η *Beneficenza* 1806 Αγαθοεργία και τι 1811 υπό Γαλλική δικαιοδοσία η *Bienfaisance et Philogenie Reunies*. Το 1816 έχουμε την πρώτη Μεγάλη

Ελληνική Στοά υπό Αγγλική δικαιοδοσία.

Άλλες μυστικές εταιρείες που ιδρύονται την εποχή εκείνη με στόχο την απελευθέρωση της Ελλάδος και την αφύπνιση των γραϊκών στα χρόνια δράσης του Ρήγα 1780-1798, η Εταιρεία των φίλων 1780 στο Βουκουρέστι, το Ρόπαλο του Ηρακλέους, ο Αλέξανδρος, ο Φοίνιξ, η Αθηνά. Μετά το Ελληνόγλωσσο Ξενοδοχείο στο Παρίσι 1809, όπου βρίσκουμε τον μετέπειτα φιλικό Τσακάλωφ, την Φιλόμουσο Εταιρία των Αθηνών 1813, την Φιλόμουσο Εταιρία της Βιέννης 1814. Στην Κέρκυρα την Πατριωτική Εταιρεία, τη Φιλολογική Εταιρεία 1802. Το Λύκειον στο Βουκουρέστι. Την Εταιρεία των φίλων στη Βενετία, τους Καλούς Εξαδέλφους – *Bons Cousins* στη Βιέννη και στη Γαλλία.

Πίσω από όλες αυτές βρίσκονταν οι φωτισμένοι Έλληνες της διασποράς Ιωαν. Καποδίστριας, ο Μητροπολίτης Ιγνάτιος, ο Αδαμ. Κοραΐς, ο Ευγένιος Βούλγαρης, ο Γρ. Κωσταντάς, Δημ. Καταρτζής, ο Ψαλλίδας και τόσοι άλλοι. Εντύπωση προκαλεί ότι στην προσπάθεια και βοήθεια εξεύρεσης οικονομικής βοήθειας προς όλες αυτές τις εταιρείες συμμετείχαν και χρηματοδότες όπως ο Τσάρος Αλέξανδρος και η Αυτοκράτειρα της Ρωσίας, κόμητες κ.α φιλέλληνες. Εκτός όμως από τις μυστικές εταιρείες ιδρύθηκαν και πολλές Ακαδημίες γραμμάτων, όπου κι εκεί γινόταν ο βαθύτερος φωτισμός και καλλιέργεια των νέων σπουδαστών, στην ιστορία, φιλοσοφία, στην ιατρική. Το θέατρο επίσης αποτέλεσε όπως και στην αρχαιότητα "παιδευτικό όχημα" ανεβάζοντας κυρίως αρχαιοελληνικά έργα με ιστορική και πατριωτική θεματολογία.

Ονομαστές ήταν οι Ακαδημίες στη Κέρκυρα η *Ιόνιος*, στην Αθήνα, στην Κωνσταντινούπολη, στην Οδησό η *Ελληνοεμπορική Σχολή*, στο Πήλιο, την Αθωνιάδα στο Αγ. Όρος, στην Πάτμο, στο Ιάσιο, η Αναγνωστική Εταιρεία της Γενεύης κ.α.

Όμως η επιθυμία για ένα ξεσηκωμό είχε πλέον διαχυθεί και στα λαϊκά στρώματα, στους εμπόρους, στους ναυτικούς, στους βιοτέχνες.

Το μήνυμα του Ρήγα " *εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή, με την οποίαν λάμπουν τα ελεύθερα Έθνη.*" είχε περάσει στην πρώτη γενιά του 19ου αιώνα. Ο Ρήγας εμπνευσμένος από την Γαλλική επανάσταση θα προτείνει ένα Οικουμενικό Σύνταγμα που θα κάλυπτε την πολιτική αυτοδιάθεση των λαών, χωρίς διακρίσεις

θρησκευτικές, γλωσσικές ή εθνικές. Η επαναστατική του πρόσκληση απευθυνόταν σε όλους τους Βαλκανικούς λαούς, γι αυτό αποκλήθηκε πρωτομάρτυρας και τιμάται από όλους ως μεγάλη ιδεολογική ηρωική μορφή.

Ήδη η *Ελληνική Νομαρχία* είχε κυκλοφορήσει από το 1806 στην Ιταλία αποτελώντας ένα πνευματικό ιστορικό μνημείο αφεγάδιαστου νεοελληνικού λόγου και ελεύθερου στοχασμού. Η Ελληνική Νομαρχία του *Ανωνύμου* του Έλληνας, είναι το επαναστατικό μανιφέστο του Ελληνικού διαφωτισμού.

Ο Ελληνικός τύπος που εκδίδονταν σε όλα τα κέντρα του απόδημου Ελληνισμού (Βιέννη, Βενετία, Τεργέστη, Λειψία, Παρίσι, κ.α.) βοήθησε πολύ στην αφύπνιση και στην οργάνωση του επερχόμενου ξεσηκωμού, (Χάρτα και άλλα έργα του Ρήγα, ο Λόγιος Ερμής, η Εφημερίς των αδελφών Πουλίου κ.α.)

Δεν ήταν τυχαίο που τρεις μικρέμποροι, ο Νικ. Σκουφάς, ο Εμ. Ξάνθος και ο Αθαν. Τσακάλωφ, όταν συναντήθηκαν στην Οδησό της Ρωσίας έτοιμοι από καιρό, ταύτιστηκαν και αποφάσισαν να φτιάξουν μια μυστική επαναστατική εταιρεία για να ξεσηκώσουν τους Έλληνες απέναντι στο δυνάστη της πατρίδας τους. Αυτή ήταν η γέννηση της Φιλικής Εταιρείας, το Σεπτέμβριο του 1814.

Η Φιλική Εταιρεία ήταν η σοβαρότερη και καλύτερα οργανωμένη μυστική επαναστατική οργάνωση και απετέλεσε ένα μοντέλο για πολλές μεταγενέστερες επαναστατικές εταιρείες. Η εισδοχή των μελών γινόταν με μνητική διαδικασία και δίδονταν όρκοι δέσμευσης. Η προσέγγιση, ο προσηλυτισμός και η κατήχηση είχε ανατεθεί σε *αποστόλους* οι οποίοι ήταν διαλεχτοί και προικισμένοι ώστε να εμπνεύσουν και να εμψύχουν στις καταπιεσμένες μάζες τις χαμένες αξίες της ελευθερίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αξιοπρέπειας, του ένδοξου παρελθόντος και της ιστορίας του Έθνους. Το 1818 ήδη είχε μνηθεί ένας σημαντικός αριθμός, αλλά ο αριθμός ανέβηκε πολύ τα επόμενα δύο χρόνια. Υπολογίζεται ότι πρέπει να έφτασε τις 600.000 μέλη. Χιλιάδες ήταν τα μέλη της Φιλικής στην Ρωσική επικράτεια, Βεσσαραβία, Μαύρη Θάλασσα αλλά και στις παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Η Φ.Ε. δημιούργησε ένα ταμείο (κάσα) όπου συγκεντρώθηκε ένα μεγάλο ποσό για την αντιμετώπιση των αναγκών σε όπλα και εφόδια της σχεδιαζόμενης επανάστασης. Με την άθεση της αρχηγίας το 1820, από τον Εμ. Ξάνθο στον Αλέξανδρο Υψηλάντη, άρχισε η τελική και εντατική προετοιμασία της Ελληνικής επανάστασης.

Η Φ.Ε. στρατολόγησε αρκετούς αλλά ανεκπαιδευτους μαχητές, εφοδίασε με βεβαιωτικά διαβατήρια πολλούς φιλικούς για να μεταφέρουν τα μηνύματα του ξεσηκωμού, φιλοτίμησε τους πλούσιους Έλληνες εμπόρους της Μαύρης Θάλασσας να ενισχύσουν σημαντικά την Εθνική Κάσα, αν και ο ίδιος ο Υψηλάντης χαρακτήρισε σε επιστολή του προς τον Ξάνθο, *ότι οι έμποροι αυτοί είναι τζιγγενέδες (τσιγκούνηδες) και ολίγοι είναι οι εκλεκτοί.*

Ο Υψηλάντης απηύθυνε πολλές φλογερές προκηρύξεις προς όλα τα κέντρα του Ελληνισμού, ζητώντας τη συμμετοχή στον αγώνα. Ταυτόχρονα ίδρυσε τοπικές Εφορίες διαχείρισης των εισφορών και εξέδωσε γραμμάτια βεβαίωσης των εισπράξεων για να αποφευχθούν καταχρήσεις. Προσέγγισε τους άλλους Βαλκάνιους

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

αρχηγούς και έλαβε σημαντικές υποσχέσεις συνεργασίας, Μιλ. Οβρένοβιτς, Βλαδιμηρέσκου, Σάββα κ.α. Δυστυχώς όμως όλες αυτές οι συνεργασίες δεν ευοδώθηκαν εξ αιτίας προσωπικών συμφερόντων και προδοσίας. Ο ιστορικός Κ. Σβολόπουλος σημειώνει τα λόγια ενός Οθωμανού αξιωματούχου της Σιλιστρίας, για τα παράλληλα κινήματα του Υψηλάντη και του Βλαδιμηρέσκου :

Οι μεν με λόγον ελευθερίας εκινήθησαν, οι δε με λόγον αιτήσεως προνομίων...

Ο στρατός του Υψηλάντη έφθασε τους 7000 άνδρες. Πολλοί Βούλγαροι συμμετείχαν αλλά και Σέρβοι και Βλάχοι. Ο Υψηλάντης γράφει πάλι στον Ξάνθο, *Ο ενθουσιασμός είναι μεγαλώτατος ...δεν ηξέύρω που να βάλω τους όσους έρχονται Βουλγάρους...*

Η τελική απόφαση για την κήρυξη της επανάστασης του Υψηλάντη, ελήφθη στο Ισμαήλιο στις 24 Οκτωβρίου του 1820. Αντί της καθόδου στην Πελοπόννησο, η επανάσταση ξεκίνησε από το Ιάσιο της Μολδοβλαχίας. Η ιστορία είναι γνωστή και η καταστροφή μεγάλη.

Παρ' όλα αυτά ο σπόρος της Φ.Ε. βλάστησε και έδωσε το ιερό σύνθημα της Ελευθερίας. Η ιστορία δικαίωσε τις θυσίες και τον αγώνα.

Ο Υψηλάντης στις 24 Φεβρουαρίου του 1821 από το Ιάσιο απευθύνεται στους Αδελφούς της Εταιρείας των Φιλικών και λέει

«Αγετε λοιπόν, ω αδελφοί, συνδράματε και την τελευταίαν ταύτην φοράν έκαστος υπέρ την δύναμίν του, εις ωπλισμένους ανθρώπους, εις όπλα, χρήματα και ενδύματα εθνικά, αι δε μεταγενέστεραι γενεαί θέλουσιν ευλογεί τα ονόματά σας και θέλουν σας κηρύττει ως τους πρωταιτίους της ευδαιμονίας των.

Η προφητική αυτή προκήρυξη του Υψηλάντη θα επαληθευθεί πλήρως ιστορικά, η Φ.Ε. ήταν όχημα του ξεσηκωμού και οι πρώτοι αυτοί επαναστάτες έγιναν οι ήρωες που συμβολίζουν ακόμη και σήμερα την ελευθερία του Έθνους μας.

Ας έλθουμε όμως στις άλλες επαναστατικές εταιρείες που δρούσαν στις αρχές του 19ου αιώνα στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Και ξεκινάμε από τη γνωστή οργάνωση των Ιακωβίνων που σαν επαναστατική οργάνωση έδρασε πίσω αλλά και παράλληλα με την Γαλλική επανάσταση.

Οι εμπνευστές της, Max. Robespierre, Saint Just κ.α ήταν εξτρεμιστικά στοιχεία που έφτασαν σε ακρότητες και σε τρομοκρατικές πράξεις. Φανατικοί έσπειραν τον τρόμο και τον θάνατο πολλών πατριωτών με καρατόμηση, στο όνομα μιας "Δημοκρατικής παράνοιας". Οι Ιακωβίνοι ίδρυσαν επίσης σε πολλές χώρες Λέσχες ή άλλες πατριωτικές επαναστατικές οργανώσεις. Στα Ιόνια νησιά εμφανίστηκαν στην Κέρκυρα, Κεφαλλονιά και Ζάκυνθο μετά την συνθήκη του *Campo Formio 1797*, όπου η Γαλινοτάτη Ενετική Δημοκρατία παρέδωσε την διοίκηση των Ιονίων νήσων στους Γάλλους.

Άλλη μυστική οργάνωση ήταν η *Carboneria* των Καρμπονάρων που έδρασε κύρια στην Ιταλία μετά την ήττα του Ναπολέοντα και αντιτάχθηκε στην καταπιεστική διοίκηση των Ιταλικών κρατιδίων. Οι ρίζες της οργάνωσης αυτής ξεκινούν στα χρόνια των Γαλλικών επαναστατικών ζυμώσεων, με ανθρωπιστικό προσανατολισμό, με κοινωνική αλληλεγγύη και φιλανθρωπία. Είχε επίσης έντονη αντιεκκλησιαστική κριτική στάση. Πολύ γρήγορα η οργάνωση εξελίχθηκε σε πατριωτική, διεκδικώντας δημοκρατικά δικαιώματα.

Πρωτοεμφανίζεται στη Νάπολι αντιπολιτευόμενη τη διοίκηση του στρατηγού του Ναπολέοντα J. Murat. Ήδη το 1814 έχει εξαπλωθεί στο βορά της Ιταλίας διεκδικώντας κοινοβουλευτική αντιπροσώπευση. Θεωρήθηκε κι αυτή ως ένα παρακλάδι του Τεκτονισμού με πολλά οργανωτικά δάνεια και παραλλαγές στα τυπικά της τελετουργίας μύησης, στα μυστικά σημεία αναγνώρισης, στην προσφώνηση *Bon Cousins - καλοί εξάδελφοι*, στην ιεραρχική οργάνωση με βαθμούς κ.α. Τα μέλη της ανήκαν κυρίως στη μεσαία τάξη, ήταν μορφωμένα και είχαν επηρεαστεί από τις ηθικές αξίες του διαφωτισμού, υπήρχαν όμως δημόσιοι λειτουργοί και ευγενείς. Στους Μεταναπολεοντίους χρόνους (1815) οι στοές πολλαπλασιάστηκαν και αντιτάχθηκαν δυναμικά στο Βασίλειο των δύο Σικελιών του οίκου των Βουρβόνων. Υπολογίζεται ότι οι καρμπονάροι έφθασαν και τους 300.000. Το 1820 προσεταιρίστηκαν το στρατό και έκαναν μια επιτυχημένη επανάσταση στη Νάπολη.

Άλλες επαναστατικές κινήσεις εκδηλώθηκαν στην Πάρμα, Μόντενα και στη Μπολώνια 1830 αλλά με μικρότερη επιτυχία. Όμως πολυπληθή και δραστήρια παρακλάδια των καρμπονάρων έδρασαν στη Γαλλία και Ελβετία.

Στη Γαλλία ιδιαίτερα η *Charbonnerie* έλαβε μέρος σε επαναστατικές εξεγέρσεις (1821) όπου συμμετείχε ο στρατηγός Lafayette και εξακολούθησε τη δράση της έως το 1830 υπό την μεγάλη μορφή του Philippe Buonarrotti.

Ακόμη μαρτυρείται και ύπαρξη Καρμποναρικής στοάς στην Κόρινθο το 1822 και στο Ναύπλιο το 1826, όπου συμμετείχαν πολλοί Έλληνες φιλικοί.

Ακόμη μία μυστική στοά, τεκτονοπατριωτική, *Η Φιλόλαος Εταιρεία*, δημιουργήθηκε το 1825 στο Ναύπλιο και στεγάστηκε στο σπίτι του Κερκυραίου υπουργού Δικαιοσύνης Ιωάννη Θεοτόκη με σκοπό την επιτυχία του Ιερού Αγώνα. Στα Εθνικά αρχεία της Γαλλίας υπάρχουν επίσης μυστικές αναφορές της Αστυνομίας (31.7.1826) όπου μαρτυρούνται αναφορές για τη συνέχιση λειτουργίας πρώην Καρμποναρικών οργανώσεων στο Παρίσι και στη Χάβρη επανδρωμένες από φιλελληνικές οργανώσεις!

Πολλοί Φιλέλληνες καρμπονάροι πολέμησαν πλάι στους Έλληνες ως εθελοντές κυρίως στη μάχη του Πέτα. Θα αναφέρουμε βεβαίως τον Λόρδο Βύρωνα ο οποίος ήταν και Τέκτων, μέλος της Στοάς των Τριπλοσόφων στο Παρίσι. Αλλά και ο μεγάλος Επτανήσιος ποιητής μας Ανδρέας Κάλβος υπήρξε ενεργός καρμπονάρος συνελήφθη και απελάθηκε από την Ιταλία.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Εδώ θα ήταν σκόπιμο να αναφερθεί το ποιητικό ρεύμα του Ρομαντισμού, δυναμικά επαναστατικό και προφητικό που γεννιέται στο τέλος του 18ου αιώνα και εκφράζεται με τους Τέκτονες ποιητές Shelley , W. Blake, Hugo Foscollo , Alex. Puskin, όμως Byron και Κάλβο,Καρμπονάρους. Οι ποιητές τραγουδούν και διδάσκουν την αλήθεια και είναι οι οραματιστές μιας νέας κοινωνίας.

Ο Blake γράφει στο ποίημα του Prophecy . *Ακου τη φωνή του Βάρδου! που βλέπει Παρόν, Παρελθόν και Μέλλον.* Τι προτρέπει να ακουστεί ο Blake?

Μα, τα μηνύματα της Γαλλικής επανάστασης που λειτουργεί Μεσσιανικά, γεννώντας και διαχέοντας τις πανανθρώπινες ελπίδες για Ελευθερία.

Ο Κάλβος και ο Σολωμός (επηρεασμένος αλλά μη ανήκοντας σε καμία μυστική οργάνωση) στη συνέχεια θα οροθετήσουν την αφετηρία του Ελληνικού ρομαντισμού (1824).

Χρονολογικά (1806) οι Καρμπονάροι προηγήθηκαν της Φιλικής Εταιρείας αλλά η δυναμική και η οργάνωση της Φ.Ε υπήρξε σαφώς μεγαλύτερη.

Ένα είναι σίγουρο, ότι όλες οι μυστικές εταιρείες επικοινωνούσαν και λειτουργούσαν σαν συγκοινωνούντα δοχεία, βοηθούσαν και ανάπτυζαν δίκτυα επαναστατικά, με παρακλάδια και άλλες ονομασίες , αναφέρουμε τους *Bons Cousins Charbonniers*, τους *Γαλάτες Αναμορφωτές*, το *Μεγάλο Στερέωμα* στόχευαν στη δημιουργία μίας Ευρωπαϊκής Διεθνούς (Παρίσι 1820 – Gioac. Pratti).

Η τρίτη σημαντική μυστική οργάνωση ήταν μία Ρωσική επαναστατική ένωση, κυρίως αξιωματικών, ενάντια στην απολυταρχική διακυβέρνηση του Τσάρου Αλέξανδρου του Α'. Η οργάνωση ξεκίνησε το 1816 με το όνομα *Ένωση Σωτηρίας* αλλά δύο χρόνια αργότερα διαχωρίζεται σε οργανώσεις του Βορρά με έδρα την Πετρούπολη και του Νότου με έδρα το Τουλτσίν , υπό το νέο όνομα *Ένωση της Ευημερίας*. Η οργάνωση αυτή έμεινε γνωστή με το όνομα *Δεκεμβριστές* λόγω της στάσης ενάντια στον Τσάρο Νικόλαο που εκδηλώθηκε τον Δεκέμβριο του 1825.

Και αυτή η μυστική οργάνωση εμπνεύστηκε από τις αρχές του Διαφωτισμού και της Γαλλικής επανάστασης, που βέβαια δεν εκπροσωπείτο από τον Ναπολέοντα, όταν μάλιστα εκείνος εισέβαλε κατακτητικά στη Ρωσία και όλοι σχεδόν οι Αξιωματικοί του Ρωσικού Αυτοκρατορικού στρατού έλαβαν μέρος στους πατριωτικούς αμυντικούς πολέμους του 1812-13 εναντίον του. Εκτός όμως από τους στρατιωτικούς στην οργάνωση αυτή συμμετείχαν πολλοί ευγενείς και αριστοκράτες, λόγιοι και ποιητές. Στις μεγαλύτερες πόλεις οι Δεκεμβριστές είχαν οργανώσει μυστικά δίκτυα, με ένθερμους οπαδούς, στη Μόσχα, Κίεβο, Οδησσό, Άκερμαν, Κισινιέφ, Ισμαήλιο κ.α. Στη Ρωσία οι τεκτονικές Στοές ήταν ελεύθερες και αποτελούσαν τους χώρους συνάντησης, πολιτικού και φιλοσοφικού προβληματισμού.

Γι αυτό έγιναν τα κέντρα ανάπτυξης φιλελεύθερης προπαγάνδας και πολιτικών ζυμώσεων. Ο ίδιος ο Τσάρος ήταν Τέκτων μνημένος ισόβιο μέλος του Τάγματος των Ρώσων Ιπποτών, μέλος της Μεγάλης Στοάς της Πο-

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

λωνίας, και επίτιμο μέλος της Στοάς Οι Τρείς Αρετές. Ο Τσάρος ήταν περιτριγυρισμένος από Τέκτονες οι οποίοι ήταν δάσκαλοί του (I.V. Boeber, ο Ελβετός Fr. Cezar de la Harpe), οι πολιτικοί του σύμβουλοι επίσης τέκτονες, όπως ο Καγκελάριος Κόμης N. Roumantsief , Υπουργός Εσωτερικών και Αστυνομίας A.T. Kutsubey, ο Πολωνός Πρίγκιπας Adam Cartoryzski, ο Πρέσβης P.A. Stroganov ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού Alex. Golicyn, ο Γεν. Γραμματέας του Κράτους Michael Speranski , ο Αρχηγός της Αστυνομίας A. Balason και πολλοί άλλοι. Έτσι συμμετείχε χωρίς να αντιλαμβάνεται ότι οι τεκτονικές στοές ήταν επαναστατικά φυτώρια.

Θα σταθούμε λίγο στον Ελβετό δάσκαλο του Τσάρου Αλέξανδρου για πολλά χρόνια (1775-1795) και να πληροφορηθούμε ότι ο De La Harpe εκτός από Τέκτων της Στοάς *Ιππότες της Ελευθερίας* στη Γενεύη ήταν ο επί κεφαλής μυστικός αρχηγός των Καρμπονάρων στη Λωζάνη. Είχε υψηλές διασυνδέσεις στη Ρωσική αυλή, γνώριμος του Ναπολέοντα 1795, εγκάρδιος φίλος και συνεργάτης του Καποδίστρια στη δημιουργία της Συνομοσπονδίας των Ελβετικών Καντονίων (1813-14). Ο Καποδίστριας του στέλνει συστατική επιστολή το 1824, για να βοηθήσει τον Ανδρέα Κάλβο! Ο Harpe υπήρξε ένθερμος Φιλέλληνας και γνώριζε τις επαναστατικές κινήσεις τις οποίες ενεθάρρυνε. Οι Ρώσοι αξιωματικοί έβλεπαν με μεγάλη συμπάθεια τις επαναστατικές προετοιμασίες των Ελλήνων και είχαν πληροφορηθεί την ύπαρξη της Φιλικής Εταιρείας. Μόλις ο Αλέξανδρος Υψηλάντης ανέλαβε την αρχηγία, ο Ρώσος διοικητής της Βεσσαραβίας I. Inzon όπως και ο διοικητής της Οδησού και Νοβοροσίσκ Alex. Langeron διευκόλυναν τις μετακινήσεις και την προετοιμασία των Ελλήνων επαναστατών.

Μετά την ανάληψη του αγώνα από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη όλοι οι συναγωνιστές του στους πατριωτικούς πολέμους ετάχθηκαν ανοικτά με το μέρος του πιστεύοντας ότι και ο Τσάρος δεν θα είχε αντίρρηση υποστήριξης των ομοθρήσκων Ελλήνων.

Όταν ο Υψηλάντης άρχισε την επίσημη στρατολόγηση των ανδρών του, η προετοιμασία ,η συγκέντρωση όπλων και εφοδίων, οι έρανοι και η συγκέντρωση χρημάτων έγιναν από τους φιλικούς με την ευλογία των Ρώσων και σε Ρωσικό έδαφος.

Στο Κισινιέφ σημερινή πρωτεύουσα της Μολδαβίας, ο Υψηλάντης έστησε το στρατηγείο του, εκεί συναντούσε τους Ρώσους φιλελεύθερους αξιωματικούς και κατέστρωσε τα επαναστατικά του σχέδια. Από εκεί έστελνε τους αποστόλους με τις προκηρύξεις του αγώνα.

Στη Στοά Οβίδιος του Κισινιέφ που ιδρύθηκε το 1821 από τους Δεκεμβριστές του Νότου, Στρατηγό Μιχαήλ Ορλώφ επιστήθιο φίλο και συναγωνιστή του Υψηλάντη, τον Στρατηγό P. Pustin, τον I.Inzon, τον υποστράτηγο Γκαέφσκι, τον πρώην λοχαγό Μιχ. Κάτσικα στο σπίτι του οποίου θα στεγαζόταν η Στοά Οβίδιος, θα μαζευόντουσαν και οι Έλληνες Καντακουζηνοί, κόμητες I &N Βούλγαρη, ο Γ. Λεβέντης, ο Μαρασλής, ο Κατακάζης και ο Μιχ. Σούτσος ηγεμών της Μολδαβίας και θα ονειρευόντουσαν αδελφωμένοι τις μέρες της ελευθερίας. Εκεί θα έρχονταν και ο εξόριστος ατίθασος μεγάλος ποιητής Α. Πούσκιν να γράψει τα εμπνευ-

σμένα από τον αγώνα των Ελλήνων ποιήματά του και να μας αφήσει ιστορική κληρονομιά τα σχέδια που έκανε στα τετράδιά του με το πρόσωπο του φίλου του Υψηλάντη.

Αναφέρουμε στο ποίημά του προς τον Β.Λ. Νταβιντόφ , ένα 4στιχο για τα πρώτα γεγονότα της επανάστασης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και ειδικότερα στον Αλεξ. Υψηλάντη :

*Όταν παντού η νέα άνοιξη, χαμογελώντας,
το χιόνι λάσπη είχε κάνει,
πάνω στα όρη και στου Δούναβη την όχθη
ο μονόχειρας Πρίγκιπας μας σήκωνε επανάσταση...*

Και στο έμμετρο μυθιστόρημα προς Οβίδιον κάνει πάλι αναφορά στον Υψηλάντη :

*Όπως κι εσύ, κατάδικος της εχθρικής της μοίρας,
σου μοιάζω, ίσος σου όχι στη φήμη, μα στον κατατρεγμό.
Εδώ, γεμίζοντας της βόρειας ερημιάς τ' αγέρι
με της λύρας μου τον ήχο,
περιπλανιόμουν κείνες τις μέρες
στου Δούναβη τις όχθες,
τότε που μεγαλόψυχος Έλληνας τη λευτεριά καλούσε.*

Και σε μια άλλη στροφή, αναφέρεται και στις καρμποναρικές εστίες

*Σειόνταν όλο απειλή τα Πυρηναία,
το ηφαίστειο της Νάπολης στις φλόγες,
κι ο Μονόχειρας Πρίγκιπας να γνέφει
από το Κισινιέφ στους Μωραΐτες φίλους του...*

Ο Πούσκιν αποτείνει φόρο τιμής στην Ελληνική επανάσταση :

*Εμπρός Ελλάδα, σήκω, εμπρός.
Δεν τρέφεις άδικα ελπίδες
και τα πανάρχαια βουνά
Όλυμπος, Πίνδος, οι Θερμοπύλες,
σειούνε κι εκείνα τις ασπίδες.
Στη δοξασμένη τους σκιά
ζόπνησε τώρα η λευτεριά σου
Αθήνα μάρμαρα ιερά.*

του Περικλή και του Θησέα

τάφοι και κόκκαλα σεπτά.

Χώρα ηρώων και θεών

σπάσε τα βάρβαρα δεσμά σου

με τα τραγούδια των ποιητών

Τυρταίου, Βύρωνα και Ρήγα.

Φλόγα και φως ολόγυρά σου.

Αλλά δεν ήταν μόνο ο Πούσκιν που εμπνεύστηκε από την Ελληνική Επανάσταση κι άλλοι Δεκεμβριστές ποιητές έγραψαν με ενθουσιασμό για τον Ελληνικό ξεσηκωμό, αναφέρουμε τα ονόματα μερικών. Ριλέεφ, W.Kuchelbecker, Fr. Glinka, Τουμάνσκι κ.α.

Ο Ριλέεφ γράφει στον Στρατηγό Ερμόλωφ :

Ερμόλωφ, αγαπημένε του Άρη και της Παλλάδος,

Ελπίδα των Πολιτών, γνήσιο σπαθί της Ρωσίας,

Τρέξε να σώσεις τα τέκνα της Ελλάδος...

Και στο ποίημα του Έρημος

Ο Πόλεμος, ο πόλεμος λυσομανά !

Στον Μωριά φουντώνουν οι φλόγες.

Με υψωμένο το λάβαρο της λευτεριάς

ο Έλληνας τον Τούρκο εκδικιέται.

Μα εγώ, μα εγώ δεν έχω τη δύναμη σαν βέλος

πετάζω, εκεί που η ψυχή πετά...

Και ο Κιουχελμπέχερ μεγάλος Φιλέλλην γράφει :

Φίλοι ! Μας καρτερούν τα τέκνα της Ελλάδας.

Ποιος θα μας δώσει φτερά; Θα πετάξουμε .

Παραμερίστε βουνά, ποτάμια, πολιτείες!

Μας καρτερούν, ας σπεύσουμε κοντά τους.

Οι Δεκεμβριστές ήταν προοδευτικοί και φωτισμένοι επαναστάτες και αισθάνθηκαν ότι προδόθηκαν από τον Τσάρο Αλέξανδρο όταν στους πατριωτικούς πολέμους του 1812-13 έδωσαν τα πάντα για την ελευθερία και

περίμεναν την Συνταγματική αναθεώρηση, την κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων και την κατάργηση της δουλοπαροικίας που τους είχε υποσχεθεί ο αυτοκράτορας . Γιαυτό τον Δεκέμβριο του 1825 εκδηλώθηκε ένα κίνημα ενάντια στον νεό Τσάρο Νικόλαο, λίγο μετά τον (μυστηριώδη θάνατο) του Αλέξανδρου του Α΄. Το κίνημα κατεστάλη, πέντε από τους αρχηγούς κρεμάστηκαν και χιλιάδες εστάλησαν στα κάτεργα της Σιβηρίας και του Καυκάσου.

Στο συνοπτικό αυτό πόνημα σκιαγραφήσαμε τη δημιουργία και τη δράση των κυριότερων μυστικών επαναστατικών εταιρειών και οργανώσεων στον Ευρωπαϊκό χώρο αλλά δεν θα πρέπει να παραλείψουμε μία αναφορά στους διώκτες των εταιρειών αυτών.

Αν ο λόγος δημιουργίας των μυστικών εταιρειών ήταν το αίτημα για ανθρώπινα δικαιώματα, ελευθερία και εθνική ανεξαρτησία άλλος τόσος λόγος γεννήθηκε από τις άρχουσες δυνάμεις για την κατάπνιξη οιασδήποτε κίνησης για την ανατροπή του Status Quo με κάθε μέσο πειθούς και εξαναγκασμού.

Η ανώτατη αρχή ήταν η Ελέω Θεού Βασιλεία, κληρονομική συνήθως, χρησιμοποιώντας τα όργανά τους σε ένα αδυσώπητο αγώνα καταστολής, εκφοβισμού ακόμη και εξόντωσης όλων εκείνων που αμφισβήτησαν, απαίτησαν και πήραν τα όπλα για να ανατρέψουν τους δυνάστες τους.

Έτσι οργανώθηκαν τα σώματα αστυνόμευσης, επιβολής τάξης, παρακολούθησης, λογοκρισίας, εκτοπισμού-εξορίας, φυλάκισης, δήμευσης περιουσιών, ακόμη και θανάτωσης. Είναι τεράστια τα μυστικά αρχεία των αναφορών για τις σχέσεις, κινήσεις, ιδεολογίας, συνηθειών, συναντήσεων που αφορούσαν φιλελεύθερους πολίτες. Οι φάκελοι κάθε επικίνδυνου πολίτη γέμιζαν από τις αναφορές που ερχόντουσαν από διάφορες πόλεις αλλά και από άλλες μυστικές υπηρεσίες ασφαλείας που συνεργάζονταν διακρατικά.

Όλα αυτά συγκεντρώνονταν, μελετούντο και βγαίνανε τα συμπεράσματα για τις αναμενόμενες επαναστατικές κινήσεις, συνομοσίες και πράξεις βίας απέναντι στις αρχές. Ο τρόμος που επικράτησε σε όλα τα *Ανακτοβούλια και τις αυλές*, μετά την Γαλλική Επανάσταση ήταν μεγάλος. Έτσι οργανώθηκαν οι μυστικές υπηρεσίες ασφαλείας για να αντισταθμιστεί και κατασταλεί ο επαναστατικός πυρετός των λαών.

Σε πολύ υψηλό επίπεδο Βασιλέων, Αυτοκρατόρων, Υπουργών, Στρατιωτικών και ειδικών Συμβούλων διοργανώθηκαν τα περίφημα Εθνικά Συνέδρια της Βιέννης το 1814, στο Troppau 1820 και Laibach 1821 και άλλα μικρότερης σημασίας (Κάρλοβυ-Βάρυ και Βερόνας). Εκεί η διπλωματία επιχειρούσε να κερδίσει συμμαχίες, συμφέροντα μέσα από ατελείωτες συζητήσεις και συμπεράσματα.

Συνέδριο Βιέννης 1814-15. Αυστροουγγαρία, Ρωσία, Πρωσία, Αγγλία. Κύριο θέμα ήταν η καταδίκη του Ναπολέοντα και των επαναστατών Ιακωβίνων, όπως και των Καρμπονάρων της Ιταλίας, Γαλλίας, Ισπανίας. Επίσης η λύσης στο θέμα της Ελβετίας με ένα κοινά αποδεκτό σύστημα διακυβέρνησης των Καντονίων το οποίο εισήγαγε και εφάρμοσε ο νέος διπλωμάτης της Ρωσίας Ι. Καποδίστριας , εκλεκτός του Τσάρου Αλέξανδρου Α΄. Επίσης σοβαρό θέμα που εξετάστηκε ήταν η τύχη της κυριαρχίας των Ιονίων νήσων μετά τη

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Γαλλική κατοχή, που ανετέθη στους Άγγλους. Η προσπάθεια του Καποδίστρια να απαγορευθεί το εμπόριο των μαύρων έπεσε στο κενό μετά τη σφοδρή άρνηση των Άγγλων και άλλων συντηρητικών. Στο συνέδριο αυτό συμμετείχε με τον Αυστριακό Αυτοκράτορα Φραγκίσκο, ο Μέττερνιχ υπουργός Εξωτερικών ο οποίος είδε ανταγωνιστικά τον Καποδίστρια, όντας δεδηλωμένος ανθέλληνας, γιατί αντελήφθη τη μεγάλη αξία του νέου Έλληνα διπλωμάτη.

Τον Σεπτέμβριο του 1815 στο Παρίσι ο Τσάρος Αλέξανδρος θα ηγηθεί της Ιεράς Συμμαχίας που υπεγράφη με τον Φρειδερίκο της Πρωσίας και τον Φραγκίσκο της Αυστρίας, ως συνθήκη συναδέλφωσης των κρατών μετά την συντριβή του Ναπολέοντα. Στην πραγματικότητα όμως θα πρόκειται για την κατοχύρωση των συμφερόντων των ισχυρών και το στραγγαλισμό των ελευθεριών και δικαιωμάτων των μικρών λαών.

Αργότερα το 1818 στο Αιξ-λα-Σαπέλ, έγινε δεκτή και η Γαλλία στην Ιερά Συμμαχία. Η Αγγλία συμμετείχε με αντιπροσώπους και με επιφυλάξεις.

Συνέδριο Troppau 1820. Συμμετείχαν η Αυστρία, Ρωσία, Πρωσία, Γαλλία, Αγγλία, Σαξονία, Βαυαρία. Κύρια θέματα ήταν οι επαναστάσεις της Νάπολης, του Πεδεμόντιου και της Ισπανίας. Οι αποφάσεις ήταν καταδικαστικές και εδόθη η άδεια επέμβασης και καταστολής στην Ιταλία από τον Αυστριακό

Στρατό και άδεια εισβολής της Γαλλίας στην Ισπανία για τον τερματισμό της επανάστασης. Εδώ πάλι συγκρούστηκε με διαφορές προτάσεων ο Καποδίστριας με τον Μέττερνιχ. Ο Καποδίστριας ήταν υπέρ των μεταρρυθμίσεων στη διακυβέρνηση των κρατών και όχι της βίαιης καταστολής και καταπίεσης που υποστήριζε ο δεσποτικός Μέττερνιχ.

Συνέδριο Laibach 1821. Το συνέδριο του Troppau συνεχίστηκε στο Laibach, όπου έφθαναν η μία μετά την άλλη οι ειδήσεις για το κίνημα του Υψηλάντη στην Μολδοβλαχία. Εκεί ο Υψηλάντης έστειλε τις επιστολές του προς τον Τσάρο (24.2.1821) εξηγώντας τους λόγους και παρακαλώντας για βοήθεια.

Η σύγκυση του Τσάρου ήταν μεγάλη, ήταν παγιδευμένος από τις δικές του αποφάσεις της Ιεράς Συμμαχίας και των άλλων δεσμεύσεων που είχε αναλάβει απέναντι στους άλλους μονάρχες και στον δαιμόνιο Μέττερνιχ. Ο Υψηλάντης αποτάχθηκε από το Ρωσικό στρατό αποδοκιμάστηκε για τις ενέργειές του, το χειρότερο όμως ήταν ότι τα Ρωσικά στρατεύματα έλαβαν ρητή εντολή να μην βοηθήσουν καθόλου τους Έλληνες και ταυτόχρονα διάφοροι αξιωματικοί μετετέθησαν. Ενώ όμως οι Μεγάλες Δυνάμεις επενέβησαν και κατέπνιξαν τα Ιταλικά κινήματα για την Ελληνική Επανάσταση δεν ελήφθη καμία τέτοια απόφαση, κι αυτό χάριν των λεπτών ενεργειών του Καποδίστρια.

Βεβαίως στις αντιδραστικές δυνάμεις θα πρέπει να εντάξουμε και την Οθωμανική Αυτοκρατορία η οποία προσπαθούσε με κάθε τρόπο να διατηρήσει τις κατοχικές κτήσεις, αν και δεν είχε αντιληφθεί εγκαίρως τις κινήσεις της Φιλικής Εταιρείας και την τεράστια προετοιμασία.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ ΝΤΕ ΜΙΡΑΝΤΑ

- η Ελληνική Σκέψη στην Αυτοθέσμιση των Κοινωνιών, τον Διαφωτισμό και την Γνώση

ΑΞΙΟΝΑΣ Ι: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

www.academy.edu.gr

Νομοτελειακά όλα τα κράτη σιγά σιγά ανέκτησαν την Εθνική τους υπόσταση σαν αποτέλεσμα αγώνων, θυσιών αλλά και αναγνώρισης του Δικαίου της Αυτοδιάθεσης των λαών. Το Φιλελληνικό κίνημα ήταν ένας κινητήριο μοχλός που βοήθησε πολύ στην απονομή δικαίου και αποκατάστασης της Ελευθερίας των υποδούλων Ελλήνων.

Η Ιστορία καταγράφει τους αιώνιους αγώνες μεταξύ των ανθρώπων, των κρατών, των φυλών και των λαών είτε για κατακτητικούς, είτε για ιδεολογικούς είτε ακόμη για θρησκευτικούς λόγους.

Ο άνθρωπος θα βρίσκει πάντα μια αιτία και ένα λόγο για να ξεκινά πολέμους και πάντα θα θρηνεί, εκ των υστέρων, για τα δεινά των πολέμων.

Ας ευχηθούμε και ας στρατεύσουμε τις δυνάμεις μας και τη φωνή μας, για μια Παγκόσμια αδελφότητα, Αγάπης – Ειρήνης και Αλληλοσεβασμού, που όλοι θα είμαστε εγγυητές της Ελευθερίας των ίσων δικαιωμάτων των Ανθρώπων του Κόσμου μας.

Βιβλιογραφία

Ιωάννης Καποδίστριας. Ελένη Κούκου.

Υψηλάντης – Καποδίστριας. Πολ. Ενεπεκίδης

Φιλική Εταιρεία. Εμ. Πρωτοψάλτης.

Φιλική Εταιρεία. Τακ. Κανδηλώρου

Φιλική Εταιρεία Σ. Σακελλαρίου

Οι Δεκεμβριστές του Νότου. Ν. Ιόββας

Αλεξ. Υψηλάντης και η Φιλική Εταιρεία Π. Ροδάκης

Οι Έλληνες της Οδησού και η επανάσταση του '21. Κ. Αυγητίδης

Περιοδικό Ερανιστής Τεύχη 8 και 9 . Άρθρα Παναγιωτόπουλος / Νικολόπουλος.

Η απελευθέρωση της Ελλάδας . Όλγα Μπαρ. Σπάρο

Περιοδικό Balkan Studies - Gr. Ars

Μυστικές Εταιρείες κατά την Εθνεγερσία. Ντ. Κονόμος

Balkan Studies . Κ. Παπουλίδης

Η Ρωσία και ο απελευθερωτικός αγώνας

του Ελληνικού λαού. Κ. Αυγητίδης

Πελοποννησιακή Πρωτοχρονιά 1958. Στ. Σκοπετέας.

Αλέξανδρος Πούσκιν . Δημ. Φαρσόλας

Αλ. Πούσκιν. Κ. Αυγητίδης

Τα Θαυμάσια Νερά – Ανδρέας Κάλβος Αθ. Γεωργαντά.

Ο Κάλβος Καρμπονάρος . Ι. Πορφύρης

Ελληνική Νομαρχία

Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Πασχ. Κιτρομηλίδη

Ο Τεκτονισμός στην Ελληνική Κοινωνία του 18ου αιώνα. Ιλ. Χατζηπαναγιώτη.

Repertoire Biographique Des Francs Macons Russes . Tatiana Bakounine

Υψηλάντης Λεύκωμα 100 χρόνων. Α. Στεφανίδης.

Ρήγας Βελεστινλής . Πολ. Ενεπεκίδης

Ρήγας Βελεστινλής. Λ. Αξελός.

Εγκυκλοπαίδειες Δρανδάκη – Πάπυρος Larousse

Μεγάλη Σοβιετική.

Φιλική Εταιρεία . Τ. Βουρνά.

Αλέξανδρος Υψηλάντης Correspondance Inedite. . Κ. Σβολόπουλος

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821

(Ένα ευρωπαϊκό γεγονός) Διεθνές Συνέδριο.